PAC1 - Anàlisi bioinformàtic amb el terminal

Roger Massaguer

MU Bioinf. i Bioest.

Universitat Oberta de Catalunya

M0.151 - Eines informàtiques per a la bioinformàtica - Aula 1 |

Professor colaborador

Guerau Fernández (gfernandezis@uoc.edu)

Data d'entrega

Març de 2024

Eines informàtiques per a la bioinformàtica

Guerau Fernàndez Isern i Begoña Hernández-Olasagarre

PAC1.Anàlisi bioinformàtic amb el terminal	
Presentació i objetius	Manipulació de dades Next Generation Sequencing (NGS) amb Unix
Data i format d'entrega	23 al 31 de març del 2024
Criteris de correcció	PAC1 – 15%

PRESENTACIÓ

L'objectiu d'aquest exercici és practicar la manipulació de dades NGS (Next Generation Sequencing) mitjançant comandes UNIX i descobrir el seu potencial. NGS és un grup de tecnologies dissenyades per a seqüenciar gran quantitat de segments d'ADN de manera massiva i en paral·lel, en la menor quantitat de temps i a un menor cost per nucleòtid que utilitzant tecnologies tradicionals de seqüenciació. En aquest exercici us facilitem un arxiu **FASTQ**. El format FASTQ és un format basat en text per a emmagatzemar tant una seqüència de nucleòtids, com les seves puntuacions (**score**) de qualitat corresponents. És necessari que estudieu la pàgina http://en.wikipedia.org/wiki/fastq_format per a obtenir informació sobre el format FASTQ. El format de les seqüències, **reads** en anglès, que analitzarem consta d'un identificador el qual assigna un "1:" al **paired-end** o un "2:" al **mat-pair** seguit per diferents camps descriptius. Els identificadors procedents dels equips **Illumina** difereixen de la nomenclatura esmentada, assignant "/1" i "/2" al paired-end i al mat-pair, respectivament, a més d'eliminar els camps descriptius que segueixen.

OBJETIUS

Posar en pràctica els coneixements adquirits sobre el maneig del terminal de Linux en un escenari biològic real.

LLISTA DE FIGURES:

Imatge 1 Instruccions apartat 1	4
Imatge 2 Descomprimir arxiu testdata.tar	4
Imatge 3 Resultat terminal de la instrucció zcat	5
Imatge 4 Resultat terminal de la instrucció gunzip -c testdata_inter.fastq.gz	5
Imatge 5 Resultat de la instrucció gunzip -c testdata_inter.fastq.gz tail	6
Imatge 6 Resultat de la instrucció more testdata_inter.fastq	6
Imatge 7 Resultat de la instrucció head testdata_inter.fastq	7
Imatge 8 Resultat de la instrucció tail per mostrar les ultimes files	7
Imatge 9 Resultat de la instrucció cat	7
Imatge 10 Resultat de la instrucció less	8
Imatge 11 Instrucció per obtenir capçalera del tercer read i el resultat corresponent	8
Imatge 12 Instrucció per obtenir capçalera del antepenúltim read i el resultat corresponent	9
Imatge 13 Instruccions realitzades per obtenir les línies del fitxer	. 10
Imatge 14 Instrucció per obtenir els reads del fitxer	. 10
Imatge 15 Instrucció i resultat de la quantitat de reads pe i mp, respectivamente, que conte	é el
fitxer	. 11
Imatge 16 Subset del fitxer amb les primeres 30 línies	. 11
Imatge 17 Instrucció per eliminar la línia extra ''	. 12
Imatge 18 Instrucció per crear testdata_1.fast i testdata_2.fast	. 12
Imatge 19 Instruccions per esbrinar els reads que contenen la seqüència TGCACTAC i	
seqüencies que contenen els in-line barcodes amb TGCACTAC	
Imatge 20 Instrucció per la transformació de les capçaleres	. 13
Imatge 21 Comprobació de la seva eficàcia	. 13
Imatge 22 Instrucció per extreure el primers 100 reads i posteriorment comprimir el fitxer	. 14
Imatge 23 Generació mateixes comandes que a l'exercici 10 i 11 utilitzant pipe des del fit	xer
testdata_2.fastq	. 14
Imatge 24 Instrucció per llistar els reads etiquetats amb el in-line barcode TGCACTAC en el	. 14
Imatge 25 Resultat de la instrucció que genera les freqüències dels primers 8 nucleòtids de ca	ada
línia	. 15
Imatge 26 Freqüències generades tenint en compte els diferents conjunts de 8 nucleòtids	de
cada línia	. 15

Exercici 1 – Manipulació de dades Next Generation Sequencing (NGS) amb *GNU/Linux*

1. Desa el fitxer de dades des de l'aula de l'assignatura. Crea un directori de treball en /home/student i còpia en ell, l'arxiu testdata.tar (1 punt).

Comandes necessàries:

cd /home/student mkdir pac1 #Creació del nou directori: "pac1". cd pac1

cp /media/testdata.tar /home/student/pac1 #Còpia de l'arxiu testadata.tar

Imatge resultats:

Imatge 1 Instruccions apartat 1

2. Descomprimeix l'arxiu (1 punt)

Comandes necessàries:

tar xvf testdata.tar #Amb aquesta instrucció es descomprimeix l'arxiu testdata.tar obtenint l'arxiu: testdata_inter.fastq.gz

gzip -d testdata_inter.fastq.gz #Descomprimirà el fitxer gzip i s'obté testdata_inter.fastq al mateix directori.

<u>Imatge resultats:</u>

```
student@ubuntum0151:~/pac1 Q = - □ S

student@ubuntum0151:~$ cd /home/student
student@ubuntum0151:~$ mkdir pac1
student@ubuntum0151:~$ cd pac1
student@ubuntum0151:~/pac1$ cp /media/testdata.tar /home/student/pac1
student@ubuntum0151:~/pac1$ tar xvf testdata.tar
testdata_inter.fastq.gz
student@ubuntum0151:~/pac1$ gzip -d testdata_inter.fastq.gz
```

Imatge 2 Descomprimir arxiu testdata.tar

3. Sense editar el fitxer. (1 punt)

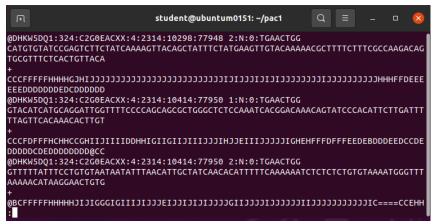
a. Examina el contingut utilitzant 4 comandos bash amb el fitxer comprimit

Comandes necessàries:

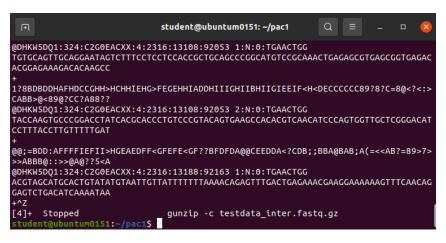
zcat testdata_inter.fastq.gz | less # Utilitza zcat per llegir el contingut del fitxer comprimit testdata_inter.fastq.gz i el mostra a través de less, que permet desplaçar-se per les pàgines del contingut.

gunzip -c testdata_inter.fastq.gz #Envia la sortida descomprimida a STDOUT sense eliminar l'arxiu comprimit. Això significa que el contingut de l'arxiu comprimit es mostrarà al terminal sense alterar l'arxiu original.

gunzip -c testdata_inter.fastq.gz|tail #Es mostren les 10 últimes files de l'arxiu comprimit

Imatge 3 Resultat terminal de la instrucció zcat

Imatge 4 Resultat terminal de la instrucció gunzip -c testdata inter.fastq.gz

Imatge 5 Resultat de la instrucció gunzip -c testdata_inter.fastq.gz|tail

b. Descomprimeix el fitxer i torna a examinar el contingut utilitzant 4 comandos

Comandes necessàries:

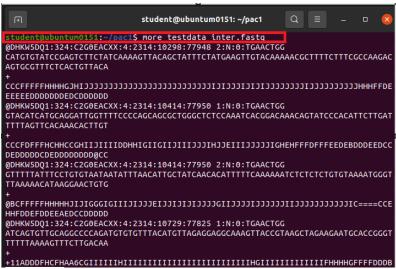
more testdata_inter.fastq #El comandament more testdata_inter.fastq s'utilitza per mostrar el contingut del fitxer testdata inter.fastq al terminal

head testdata_inter.fastq #S'utilitza per mostrar les primeres línies del fitxer testdata inter.fastq al terminal. Per defecte, head mostra les primeres 10 línies del fitxer.

tail testdata_inter.fastq #S'utilitza per mostrar les últimes línies del fitxer testdata inter.fastq al terminal. Per defecte, tail mostra les últimes 10 línies del fitxer.

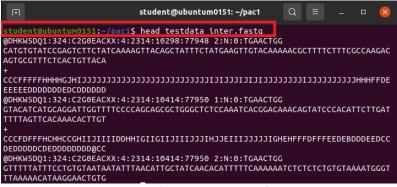
cat testdata_inter.fastq #S'utilitza per mostrar tot el contingut del fitxer testdata_inter.fastq al terminal. Aquest comandament imprimirà el contingut complet del fitxer a la sortida estàndard del terminal.

less testdata_inter.fastq #S'utilitza per visualitzar el contingut del fitxer testdata_inter.fastq de forma paginada al terminal. less és un visor de text que permet moure's cap amunt i cap avall pel contingut del fitxer, el que el fa especialment útil per a fitxers llargs.

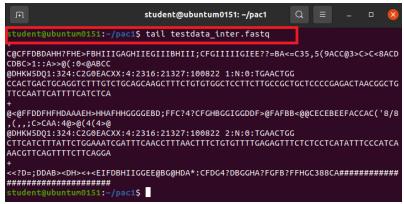

Imatge 6 Resultat de la instrucció more testdata_inter.fastq

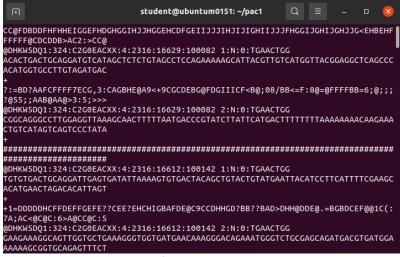

Imatge 7 Resultat de la instrucció head testdata inter.fasta

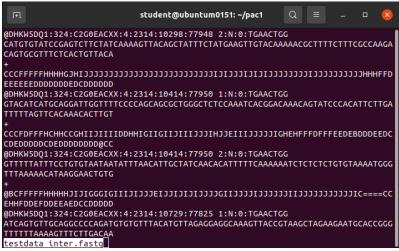

Imatge 8 Resultat de la instrucció tail per mostrar les ultimes files

Imatge 9 Resultat de la instrucció cat

Imatge 10 Resultat de la instrucció less

4. Contesta (1 punt)

a. Quina codificació de qualitat utilitzen aquests arxius: which offset?

Els scores de qualitat utilitzats en aquest arxiu FastQ, estan codificats en el format Phred+33 (Sanger)

Utilitzant nomès comandes bash, contesta:

b. Quina és la capçalera del tercer read? Selecciona els comandes perquè únicament es vegi la línia que conté la capçalera del tercer read. És paired-end (pe, forward) o mat-pair (mp, reverse)?

Comandes necessàries:

grep -m 3 '^@DHKW5DQ1' testdata_inter.fastq | tail -n 1 #grep buscarà les tres primeres ocurrències de les capçaleres que comencin amb el patró "@DHKW5DQ1" a l'arxiu testdata_inter.fastq i després seleccionarà l'última d'aquestes tres. Això proporcionarà la capçalera del tercer read amb aquest patró específic.

#El tercer read és mat-pair

Imatge 11 Instrucció per obtenir capçalera del tercer read i el resultat corresponent

c. Quina és la capçalera de l'antepenúltim read? Selecciona els comandes perquè únicament es vegi línia que conté la capçalera de l'antepenúltim read És paired-end (pe, forward) o mat-pair (mp, reverse)?

Comandes necessàries:

grep -n '^@DHKW5DQ1' testdata_inter.fastq | tail -n 3 | head -n 1 #Mostrarà la línia que conté la capçalera de l'antepenúltim read, juntament amb el número de línia en el qual es troba. Això ens permetrà localitzar la capçalera dins de l'arxiu.

#Resultat:1676249:@DHKW5DQ1:324:C2G0EACXX:4:2316:21119:100793 2:N:0:TGAACTGG

tail -n 20 testdata_inter.fastq #Per comprovar que la capçalera trobada equival a l'antepenúltim read. Mostrarà les últimes 20 línies de l'arxiu testdata inter.fastq.

L'antepenúltim read és mat-pair.

Imatge resultats:

Imatge 12 Instrucció per obtenir capçalera del antepenúltim read i el resultat corresponent

5. Quantes línies conté el fitxer? (1 punt)

Comandes necessàries:

wc -l testdata inter.fastq

cat testdata_inter.fastq|wc -l #Alternativa

#Resultat: 1676260

Imatge resultats:

```
student@ubuntum0151: ~/pac1 Q = - □ &

student@ubuntum0151: ~/pac1$ wc -l testdata_inter.fastq

1676260 testdata_inter.fastq

student@ubuntum0151: ~/pac1$ cat testdata_inter.fastq|wc -l

1676260

student@ubuntum0151: ~/pac1$ □
```

Imatge 13 Instruccions realitzades per obtenir les línies del fitxer

6. Utilitzant només comandes bash, quants reads conté el fitxer?(1 punt)

Comandes necessàries:

#Per determinar el nombre de lectures que conté el fitxer, s'analitzarà específicament l'identificador de cada seqüència, utilitzant el patró de cerca representatiu en aquest arxiu: @DHKW5DQ1.

```
grep "@DHKW5DQ1" testdata_inter.fastq|wc -l
```

#Resultat:419065. Per comprovar-ho, podem dividir el nombre total de línies de l'arxiu entre 4, ja que el format FastQ conté 4 línies per cada lectura. Per tant: 1676260/4 = 419065.

Imatge resultats:

```
student@ubuntum0151: ~/pac1 Q = - □ S

student@ubuntum0151: ~/pac1$ grep "@DHKW5DQ1" testdata_inter.fastq|wc -l
419065
student@ubuntum0151: ~/pac1$
```

Imatge 14 Instrucció per obtenir els reads del fitxer

7. Quants reads tipus paired-end (pe) i mate-pair (mp) conté el fitxer? (1 punt)

Comandes necessàries:

#paired-end(pe) s'identifica amb 1 i mate-pair (mp) amb 2

```
grep -c "1:" testdata_inter.fastq
grep "2:" testdata_inter.fastq|wc -l
```

#Resultat: 443046

Imatge resultats:

```
student@ubuntum0151:~/pac1 Q = _ □ &

student@ubuntum0151:~/pac1$ grep -c "1:" testdata_inter.fastq

443046
student@ubuntum0151:~/pac1$ grep "2:" testdata_inter.fastq|wc -l

232876
student@ubuntum0151:~/pac1$ □
```

Imatge 15 Instrucció i resultat de la quantitat de reads pe i mp, respectivamente, que conté el fitxer

8. Extreure els pe/mp reads continguts en el fitxer de dades i escriure'ls de manera separada en els fitxers testdata_1.fastq i testdata_2.fastq (1 punt)

Comandes necessàries:

#Per realitzar aquest apartat, s'iniciarà executant un subset representatiu del fitxer, comprovada la seva funcionalitat, es procedirà a realitzar l'execució del fitxer complet

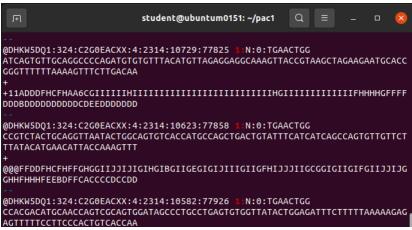
head -n 30 testdata_inter.fastq| grep ' 1:' -A 3 #Mostra de les primeres 30 línies

#Comprobant la sortida de resultats, s'observa que el flag -A afegeix un línia extra '--', s'haurà d'eliminar

head -n 30 testdata inter.fastq| grep ' 1:' -A 3|grep -v '^--\$'

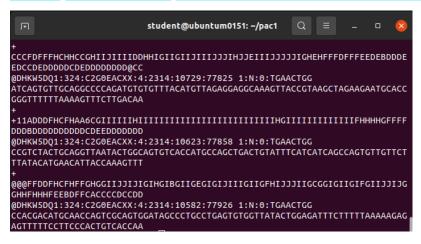
#Línies pel fitxer complet:

cat testdata_inter.fastq| grep ' 1:' -A 3|grep -v '^--\$'> testdata_1.fast cat testdata_inter.fastq| grep ' 2:' -A 3|grep -v '^--\$'> testdata_2.fast

Imatge 16 Subset del fitxer amb les primeres 30 línies

Imatge 17 Instrucció per eliminar la línia extra '--'.

Imatge 18 Instrucció per crear testdata_1.fast i testdata_2.fast

9.Respon:

a. Esbrinar el número de reads que contenen la seqüència TGCACTAC en testdata_1.fastq.

Comandes necessàries:

grep -c "TGCACTAC" testdata_1.fast

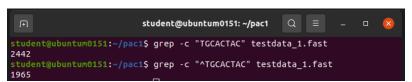
#Resultat: 2442 número de reads que contenen la seqüència TGCACTAC

b. Es denomina in-line barcode als 8 primers nucleòtids de cada seqüència. Esbrinar el número de reads que comencen amb la seqüència TGCACTAC en testdata_1.fastq. (1 punt)

Comandes necessàries:

grep -c "^TGCACTAC" testdata_1.fast

#Resultat: 1965 número de reads que comencen amb la seqüència TGCACTAC

Imatge 19 Instruccions per esbrinar els reads que contenen la seqüència TGCACTAC i les seqüencies que contenen els in-line barcodes amb TGCACTAC

En els exercicis 10, 12 i 14 és obligatori utilitzar el comando sed per respondre

10. Transformar totes les capçaleres dels reads de l'arxiu "testdata_1.fastq" a format Illumina. Això implica reemplaçar l'espai de la capçalera que identifica el read com a pe i els diversos camps descriptius amb un /1. Guarda el resultat en un nou arxiu anomenat "testdata_1_nova_capçalera.fastq". Finalment, mostra algunes de les línies del resultat (1 punt).

Comandes necessàries:

sed 's/ 1:/\1:/g' testdata_1.fast > testdata_1_nova_capçalera.fastq #Aquesta ordre buscarà cada aparició de ' 1:' a l'arxiu 'testdata_1.fast' i la substituirà per '/1:', i després guardarà el resultat en un nou arxiu anomenat 'testdata_1_nova_capçalera.fastq'.

head -n 10 testdata_1.fast #Mostra l'abans de la transformació head -n 10 testdata_1_nova_capçalera.fastq #Mostra el després de la transformació

Imatge resultats:

Imatge 20 Instrucció per la transformació de les capçaleres

Imatge 21 Comprobació de la seva eficàcia

11. Extreure els primers 1000 reads de testdata_1_nova capçalera.fastq i salva el fitxer com testdata 1 sub1000.fastq. Comprimeix el fitxer (1 punt)

Comandes necessàries:

head -n 4000 testdata_1_nova_capçalera.fastq > testdata_1_sub1000.fastq #head per seleccionar les primeres 4000 línies de l'arxiu "testdata_1_nova_capçalera.fastq", ja que cada "read" ocupa 4 línies en el format FastQ.

gzip testdata 1 sub1000.fastq #Compressió de l'arxiu "testdata 1 sub1000.fastq"

Imatge resultats:

```
student@ubuntum0151: ~/pac1 Q = - □ 🗴

student@ubuntum0151: ~/pac1$ head -n 4000 testdata_1_nova_capçalera.fastq > testdata_1_sub1000.fastq

student@ubuntum0151: ~/pac1$ gzip testdata_1_sub1000.fastq

student@ubuntum0151: ~/pac1$
```

Imatge 22 Instrucció per extreure el primers 100 reads i posteriorment comprimir el fitxer

12. Repeteix l'exercici 10 & 11 intercanviant "/1" per "/2" en una única línia de comandos utilitzant pipe "|" des del fitxer testdata_2.fastq fins al fitxer comprimit testdata_2_sub1000.fastq.gz (1 punt)

Comandes necessàries:

sed 's/ 2:/\/2:/g' testdata_2.fast | head -n 4000 | gzip >testdata_2_sub1000.fastq Imatge resultats:

Imatge 23 Generació mateixes comandes que a l'exercici 10 i 11 utilitzant pipe | des del fitxer testdata_2.fastq

13. Llesta tots els reads etiquetatges amb el in-line barcode TGCACTAC en el fitxer testdata_1_sub1000.fastq.gz i salva'ls en el fitxer sample_TGCACTAC_sub.1.fastq . Mostra el resultat. (1 punt)

Comandes necessàries:

```
grep "^TGCACTAC" -A 2 -B 1 testdata_1_sub1000.fastq.gz | grep -v "^--" > sample_TGCACTAC_sub.1.fastq
```

#Resultat: no conté següències.

Imatge resultats:

```
student@ubuntum0151:~/pac1$ grep "TGCACTAC" -A 2 -B 1 testdata_1_sub1000.fastq.gz
| grep -v "^--" > sample_TGCACTAC_sub.1.fastq
```

Imatge 24 Instrucció per llistar els reads etiquetats amb el in-line barcode TGCACTAC en el

- 14. Quines són les 12 seqüències de codis de in-line barcodes més freqüents (de 8 nucleòtids de longitud) en l'arxiu "testdata_1.fastq", i quina és la seva freqüència d'aparició?
- a. Es consideraran només els primers 8 nucleòtids de cada línia (1 punt)

Comandes necessàries:

```
sed -n '2~4\{s/^{(.\{8\}\}).*/1/;p}' testdata\_1.fast | sort | uniq -c | sort -nr | head -n 12
```

#sed per seleccionar només els primers 8 caràcters de cada segona línia (seqüències) de cada grup de 4 línies. Després, fem servir sort per ordenar les seqüències, uniq -c per comptar les freqüències de cada seqüència única, sort -nr per ordenar-les per

freqüència de més a menys, i finalment, head -n 12 per mostrar les 12 seqüències més freqüents.

Imatge resultats:

```
student@ubuntum0151: ~/pac1 Q = - □ &

student@ubuntum0151: ~/pac1$ sed -n '2~4{s/^\(.\{8\}\).*/\1/;p}' testdata_1.fast |

sort | uniq -c | sort -nr | head -n 12

9551 TGTGACTG
8449 TGCATCGT
8178 GTACATCA
7793 TGTGCAGT
7318 CACACAGT
6961 GTCATGTG
6925 GTCAGTGT
6880 ACGTCTAC
6534 ACGTCTAC
6534 ACGTCTAC
4818 ACTGATAC
4619 CATGCGAC
4417 ACACTGAC
```

Imatge 25 Resultat de la instrucció que genera les freqüències dels primers 8 nucleòtids de cada línia

b. Si es tenen en compte els diferents conjunts de 8 nucleòtids de cada línia (1 punt)

Comandes necessàries:

sed -n '2~4{ s/.\{1\}\(.\{8\}\).*/\1/; h; :loop n; s/^\(.\{8\}\).*/\1/; H; g; s/\n//; t print; b loop; :print p }' testdata 1.fast | sort | uniq -c | sort -nr | head -n 12

sed per recórrer tots els conjunts de 8 nucleòtids de cada segona línia de cada grup de 4 línies. Després, fa el mateix procés de classificació i comptatge com a l'opció a.

Imatge 26 Freqüències generades tenint en compte els diferents conjunts de 8 nucleòtids de cada línia